

Hallituksen esitys Eduskunnalle työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta annettua lakia siten, että sekä yksityisten että julkisten alojen työeläkeasioihin haetaan muutosta ensimmäisenä asteena työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalta. Samalla lautakunnan kokoonpanoa täydennetään yhdistämällä siihen nykyiset valtion eläkelautakunta ja kuntien eläkelautakunta. Muutoksenhakulautakunnan organisaatiota ja jaostoja muutettaisiin vastaamaan yhdistyvän muu-

toksenhakulautakunnan asiantuntemuksen tarpeita.

Muutoksenhakulautakunnan rahoitusta muutetaan samalla siten, että myös julkisten alojen eläkelaitokset osallistuvat muutoksenhakulautakunnan kustannuksiin. Työeläkeasioiden muutoksenhakua selkeytettäisiin ja tehostettaisiin.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Toimeentuloturvan kehittäminen

Kysymys oikeusturvan tehostamisesta on käynnistynyt valtioneuvoston 2 päivä helmikuuta 2000 asettamalla komitealla, jonka tehtävänä oli laatia ehdotus toimeentuloturva-asioiden muutoksenhakujärjestelmän uudistamisesta. Komitea sai työnsä valmiiksi 31 päivänä lokakuuta 2001 (Toimeentuloturvan muutoksenhakukomitean mietintö KM 2001:9). Komitea tarkasteli toimeentuloturvan muutoksenhakujärjestelmää kokonaisuutena, johon kuuluivat muutoksenhaun eri vaiheet. Muutoksenhakulautakuntien osalta komitea laati ehdotuksensa kehittämislinjoiksi.

Toimeentuloturvan muutoksenhakujärjestelmän uudistamista on jatkettu sosiaali- ja terveysministeriössä projektityönä. Komitean työn perusteella on uudistettu yksityisten työalojen eläkelautakunnan ja tapaturmavaltutuslautakunnan rahoitusjärjestelmät (lait 677/2005 ja 681/2005). Yksityisen sektorin eläkelautakunnan organisaatiosta säädetään 1 päivästä tammikuuta 2006 voimaan tulleella lailla (Laki työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta, 677/2005). Lautakunnan rahoitus hoidetaan erillisellä oikeushallintomaksulla. Maksun perusteena ovat yksityisten alojen työeläkelaitoksissa vakuutettujen työntekijöiden työansiot. Maksun vahvistaa Vakuutusvalvontavirasto. Laissa on myös muut verovelvollisuuden määrittelemiseen liittyvät säännökset (muun muassa perintä ja oikeusturva). Myös tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan rahoitus toteutetaan samalla periaatteella kuin työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan. Urheilijoiden tapaturmaturvan muutoksenhaku säädettiin tapahtuvaksi tapaturmavakuutusjärjestelmässä. Laissa säädetään selkeästi lautakuntien päätösvaltaisuudesta (jaostojen kokoonpanot, vahvennettu jaosto, täysistunto ja hallintojaosto).

Muutoksenhakukomitea ehdotti työeläkeasioiden ensimmäisen asteen muutoksenha-

kulautakuntien yhdistämistä. Komitea totesi mietinnössään, että nyt samantyyppisiä asioeläkeasioita käsitellään kolmessa eri muutoksenhakulautakunnassa. Lautakuntien yhdistämisen etuja voisi olla muun muassa, että eläkevalitusten ratkaisukäytäntö ja menettelytavat asioiden käsittelyssä olisivat nykyistä yhdenmukaisempia eri eläkejärjestelmää koskevissa asioissa. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta toimisi ensimmäisenä muutoksenhakuasteena myös valtion palveluksessa ja kunnallisessa palvelussuhteessa olevien henkilöiden eläke ja muissa työeläkeetuasioissa. Sosiaali- ja terveysministeriön projektissa on valmisteltu yhdistämisen edellyttämää lainsäädäntöä ja käytännön toimenpiteitä.

Perustuslain vaatimukset

Suomen perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa. Perustuslaki asettaa vaatimuksia lainkäyttöasioiden käsittelyssä noudatettavalle menettelylle toimeentuloturva-asioissa samoin kuin muissakin hallintolainkäyttöasioissa. Yksi keskeisistä vaatimuksista on asian ratkaiseminen viivytyksettä tuomioistuimessa tai riippumattomassa lainkäyttöelimessä. Työeläkeasioissa korostuu käytännön kiireellisyys, sillä eläkeasiassa on kysymys hakijan perustuslain 19 §:n 2 momentin mukaisesta perustoimeentulon turvasta. Tuomioistuinten toiminnan joutuisuus on yksilön oikeusturvan kannalta tärkeää. Eduskunnan oikeusasiamies on kannanotoissaan korostanut muutoksenhakulautakuntien vastuuta valituksen kokonaiskäsittelyajan muodostumisessa.

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena yksityisten alojen työeläkelaitosten päätöksissä. Muutoksenhakulautakunnasta

säädetään laissa työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta (677/2005).

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan asettaa valtioneuvosto sosiaali- ja terveysministeriön esityksestä enintään viideksi vuodeksi kerrallaan, ja siihen kuuluu päätoiminen puheenjohtaja ja tarpeellinen määrä varapuheenjohtajia ja muita jäseniä. Puheenjohtajalla sekä varapuheenjohtajilla tulee olla tuomarin viran hoitamiseen oikeuttava tutkinto ja heidän tulee olla perehtyneitä muutoksenhakulautakunnassa käsiteltäviin etuusjärjestelmiin.

Jäsenistä vähintään neljän tulee olla vakuutuslääketieteeseen perehtyneitä laillistettuja lääkäreitä. Vähintään neljän jäsenen tulee olla työeläkeasioihin perehtyneitä ja tuomarin virkaan oikeuttavan tutkinnon suorittaneita, tai muita työeläkevakuutukseen erityisesti perehtyneitä henkilöitä. Jäsenenä on lisäksi työelämän ja työmarkkinoiden olosuhteita tuntevia jäseniä, joista neljä on määrättävä työnantajyhdistysten edustavimpien keskusjärjestöjen ja neljä työntekijäin ja toimihenkilöiden ammattiyhdistysten edustavimpien keskusjärjestöjen ehdotuksesta. Lisäksi jäsenenä on enintään kaksi työelämän olosuhteita tuntevaa jäsentä, jotka ovat perehtyneet maatalousyrittäjätoimintaan ja jotka määrätään maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969, MYEL) soveltamisalaan kuuluvien henkilöiden taloudellisia etuja valvovien edustavimpien järjestöjen ehdotuksesta, sekä enintään kaksi työelämän olosuhteita tuntevaa jäsentä, jotka ovat perehtyneet yrittäjätoimintaan ja jotka määrätään edustavimpien yrittäjäjärjestöjen ehdotuksesta.

Sivutoimisilla jäsenillä on henkilökohtaiset varajäsenet, joita koskee, mitä laissa säädetään muutoksenhakulautakunnan jäsenestä.

Puheenjohtaja, varapuheenjohtajat ja muut jäsenet sekä henkilökohtaiset varajäsenet toimivat tuomarin vastuulla ja heidän oikeudestaan pysyä tehtävässään on muutoin voimassa, mitä tuomarinviran haltijoista säädetään.

Muutoksenhakulautakunta ratkaisee muutoksenhakuasiat vähintään nelijäsenisessä ja enintään kuusijäsenisessä jaostossa, jonka puheenjohtajana toimii muutoksenhakulautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja. Jaostojen kokoonpanossa noudatetaan jäsen-

ten kesken vuorojärjestystä siten kuin muutoksenhakulautakunnan hallintojaosto päättää.

Muutoksenhakuasioita käsittelevä jaosto on päätösvaltainen, kun puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan sekä työeläkeasioihin perehtyneen ja tuomarin virkaan oikeuttavan tutkinnon suorittaneen tai muun työeläkevakuutukseen erityisesti perehtyneen jäsenen lisäksi läsnä on kaksi työelämän ja työmarkkinoiden olosuhteita tuntevaa jäsentä.

Jos käsiteltävän asian ratkaiseminen olennaisesti riippuu MYEL:n tai maatalouden erityiseläkkeitä koskevan lainsäädännön soveltamisesta, jaosto on päätösvaltainen, kun puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan, työeläkeasioihin perehtyneen ja tuomarin virkaan oikeuttavan tutkinnon suorittaneen tai muun työeläkevakuutukseen erityisesti perehtyneen jäsenen sekä yhden työelämän ja työmarkkinoiden olosuhteita tuntevan jäsenen lisäksi jaoston kokouksessa on läsnä maatalousyrittäjätoimintaan perehtynyt jäsen. Vastaavasti jaoston päätösvaltaisuus edellyttää yrittäjätoimintaan perehtyneen jäsenen läsnäoloa käsiteltäessä asiaa, jonka ratkaiseminen olennaisesti riippuu yrittäjien eläkelain (468/1969, YEL) soveltamisesta. Jaosto on kuitenkin päätösvaltainen vain, jos yhteensä enintään puolet läsnä olevista jäsenistä ovat työelämän ja työmarkkinoiden olosuhteita tuntevia jäseniä, maatalousyrittäjätoimintaan perehtyneitä jäseniä ja yrittäjätoimintaan perehtyneitä jäseniä. Lääkärjäsenen tulee olla läsnä käsiteltäessä asiaa, jonka ratkaiseminen olennaisesti riippuu lääketieteellisestä kysymyksestä.

Muutoksenhakulautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja voi määrätä asian käsiteltäväksi myös vahvennetussa jaostossa tai, jos asialla on periaatteellista merkitystä, täysistunnossa. Vahvennettuun jaostoon kuuluvat aiemmin asiaa käsitelleen jaoston lisäksi puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat. Täysistuntoon kuuluvat puheenjohtajan ja varapuheenjohtajien lisäksi kaikki jäsenet. Hallintoasioita varten muutoksenhakulautakunnalla on hallintojaosto, johon kuuluvat puheenjohtajan ja kolmen varapuheenjohtajan lisäksi kolme työ- ja yrittäjäolosuhteita tuntevaa jäsentä. Työjärjestyksessä on määritelty puheenjohtajalle ja hallintojaostolle kuuluvat

asiat. Hallintojaosto päättää muista merkittävistä hallintoasioista paitsi tilinpäätöksen ja työjärjestyksen vahvistamisesta, mitkä asiat kuuluvat täysistunnon päätettäväksi.

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan kustannukset katetaan vuotuisella oikeushallintomaksulla, jonka yksityisten alojen eläkelaitokset ovat velvolliset suorittamaan. Eläkelaitoksilta perittävä oikeushallintomaksu vastaa niitä kokonaiskustannuksia, jotka aiheutuvat muutoksenhakulautakunnalle muutoksenhakua koskevien tehtävien hoitamisesta. Vakuutusvalvontavirasto vahvistaa vuosittain muutoksenhakulautakunnan talousarvion hallintojaoston esityksestä. Talousarvio sisältää muutoksenhakulautakunnan toiminnasta aiheutuvat kustannukset. Vuosittaisten kustannusten muutosten tulee vastata yleisen kustannustason sekä asioiden lukumäärän ja muutoksenhakulautakunnan toiminnan muutosta.

Eläkelaitoksen oikeushallintomaksu määrätään siten, että lautakunnan talousarviossa vahvistetut lautakunnan kustannukset jaetaan yksityisten alojen eläkelaitosten kesken mainituissa eläkelaitoksissa määräämisvuotta edeltävänä vuonna vakuutettujen työansioiden ja tulojen perusteella. Oikeushallintomaksun määrän vahvistaa muutoksenhakulautakunnan hallintojaoston esityksestä Vakuutusvalvontavirasto. Oikeushallintomaksun maksuunpanosta ja perinnästä vastaa muutoksenhakulautakunta.

Muutoksenhakulautakunnan tilintarkastukseen sovelletaan, mitä tilintarkastuslain (936/1994) 5 luvussa säädetään. Tilinpäätöksen vahvistaa ja vastuuvapauden hallintojaostolle myöntää muutoksenhakulautakunnan täysistunto. Muutoksenhakulautakunta antaa vahvistetun tilinpäätöksen tiedoksi Vakuutusvalvontavirastolle. Jos tilinpäätös osoittaa yli- tai alijäämää vahvistettuun talousarvioon nähden, erotus otetaan huomioon seuraavalta vuodelta määrättävän oikeushallintomaksun perusteissa. Eläkelaitos voi valittaa Vakuutusvalvontaviraston tämän lain nojalla vahvistamasta oikeushallintomaksusta siten kuin Vakuutusvalvontavirastosta annetussa laissa (78/1999) säädetään.

Valtion eläkelautakunta

Valtion eläkelautakunnasta säädetään valtion eläkelaisissa (280/1966,VEL). Valtioneläkelautakunta käsittelee myös evankelisluterilaisen kirkon eläkelain (298/1966, KiEL) mukaisissa eläkeasioissa ja Kansaneläkelaitoksen toimihenkilöiden (Laki kansaneläkelaitoksesta 731/2001) eläkeasioissa annetuista päätöksistä tehdyt valitukset. Valtion eläkelautakunnassa on puheenjohtaja ja seitsemän jäsentä. Puheenjohtajan tulee olla oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut sekä perehtynyt valtion eläkejärjestelmään. Jäsenistä yksi toimii varapuheenjohtajana ja yhden tulee olla lääkäri. Jäsenistä kolme on määrättävä valtion työmarkkinalaitoksen ehdotuksesta sekä kolme jäsenistä valtion virkamiesten ja työntekijäin edustavimpien keskusjärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Puheenjohtajan ja lääkärin tulee olla riippumattomia edustettuina olevista työnantajista ja työntekijätahoista. Muista jäsenistä tulee ainakin yhden olla tuomarinvirkaan oikeuttavan tutkinnon suorittanut henkilö, joka on perehtynyt valtion eläkejärjestelmään. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varamies, josta on voimassa, mitä jäsenestä on säädetty.

Valtioneuvosto määrää valtiovaraministeriön esityksestä puheenjohtajan ja jäsenet enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Heidän oikeudestaan pysyä tehtävässään on muutoin voimassa, mitä tuomarinviran haltijoista on säädetty. Eläkelautakunnan jäsenten tulee olla 25 vuotta täyttäneitä, ja he toimivat tuomarin vastuulla.

Valtion eläkelautakunta voi olla jakautunut jaostoihin. Lautakunta ja sen jaosto ovat päätösvaltaisia, kun läsnä on puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sekä vähintään puolet muista jäsenistä. Lautakunta tai jaosto ei kuitenkaan ole päätösvaltainen, ellei läsnä ole vähintään yksi edellä mainittujen järjestöjen ehdottamista henkilöistä määrätty jäsen ja yksi jäsen, joka ei kuulu tähän ryhmään. Asiaan, jonka ratkaiseminen olennaisesti riippuu lääketieteellisestä kysymyksestä, ei saa ratkaista, ellei yksi saapuvilla oleva jäsen ole lääkäri.

Valtion eläkelautakunnan ratkaisukokoon-

panosta eri asiaryhmissä ja asioiden käsittelystä valtion eläkelautakunnassa sekä valtion eläkelautakunnan hallinnosta ja hallintoasiain käsittelystä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Lautakunta vahvistaa itselleen työjärjestyksen. Valtion eläkelautakunnan menot kustannetaan valtion varoista.

Kuntien eläkelautakunta

Kuntien eläkelautakunnasta säädetään kunnallisessa eläkelaisissa (549/2003, KuEL). Kuntien eläkelautakunnassa on puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä 10 muuta jäsentä. Puheenjohtajalla ja varapuheenjohtajalla on oltava oikeustieteen kandidaatin tutkinto ja perehtyneisyys virkamies- ja työoikeuteen. Eläkelautakunnan jäsenistä yhden tulee olla lääkäri ja kahden perehtynyt vakuutustoimintaan. Muista jäsenistä kolme on määrättävä Suomen Kuntaliitto ry:n ja kolme kunnallisen pääsopimuksen KuEL:n 3 §:ssä tarkoitettujen pääsopijajärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen, josta on voimassa, mitä jäsenestä säädetään.

Valtioneuvosto määrää sisäasiainministeriön esityksestä kuntien eläkelautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan sekä muut jäsenet enintään viideksi kalenterivuodeksi kerrallaan. Heidän oikeudestaan pysyä tehtävässään on muutoin voimassa, mitä tuomarinviran haltijoista säädetään. Eläkelautakunnan jäsenet toimivat tuomarin vastuulla.

Eläkelautakunta voi toimia jaostoihin ja kaantuneena. Jaoston jäsenistä enintään puolet voidaan nimetä Suomen Kuntaliitto ry:n ja edellä tarkoitettujen pääsopijajärjestöjen ehdottamista henkilöistä.

Sisäasiainministeriö vahvistaa kuntien eläkelautakunnan talousarvion, määrää tilintarkastajan ja hyväksyy tilinpäätöksen. Ministeriö vahvistaa myös lautakunnan esityksestä eläkelautakunnan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja muiden jäsenten palkkiot.

Eläkelautakunta vahvistaa itselleen työjärjestyksen, jossa annetaan tarkemmat määräykset eläkelautakunnan järjestysmuodosta ja toiminnasta.

Valitusten käsittelyaika

Vuonna 2005 työeläkeasioiden muutoksenhakulautakuntaan saapui 5 159 valitusasiaa. Lautakunta ratkaisi vuonna 2005 yhteensä 5 733 asiaa. Ratkaistuista valitusasioista 77 prosenttia koski työkyvyttömyyden arviointia. Käsittelemättömien asioiden määrä oli vuoden 2005 lopussa 2 358. Vuonna 2005 valitusasian keskimääräinen käsittelyaika oli työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnassa noin kuusi kuukautta.

Valtion eläkelautakuntaan saapui vuonna 2005 350 valitusasiaa. Lautakunnassa käsiteltiin vuonna 2005 yhteensä noin 400 asiaa. Käsittelemättömien asioiden määrä oli vuoden 2005 lopussa noin 100 kappaletta. Vuonna 2005 valitusasian keskimääräinen käsittelyaika oli valtion eläkelautakunnassa noin neljä kuukautta.

Kuntien eläkelautakuntaan saapui vuonna 2005 1 651 valitusasiaa. Lautakunnassa käsiteltiin vuonna 2005 yhteensä noin 1 408 asiaa. Käsittelemättömien asioiden määrä oli vuoden 2005 lopussa noin 1 243 kappaletta. Vuonna 2005 valitusasian keskimääräinen käsittelyaika oli kuntien eläkelautakunnassa noin seitsemän kuukautta.

Vakuutusosoikeus on ylin muutoksenhakuaste sekä yksityisten että julkisten alojen työeläkeasioissa. Työeläkeasioissa valitettiin vakuutusosoikeuteen 1 773 asiassa vuonna 2005. Näistä ratkaistuista muuttui vakuutusosoikeudessa noin 20 prosenttia.

Uudistuksen tavoitteet ja ehdotettavat muutokset

Uudistuksen tavoitteena on saattaa loppuun toimeentuloturvan muutoksenhakukomitean tavoite selkeyttää työeläke-etuuksien muutoksenhakujärjestelmää ja vahvistaa muutoksenhaun riippumattomuutta. Tavoitteena on lisätä kansalaisten luottamusta siihen, että he saavat oikeudenmukaisen käsittelyn toimeentuloturvaan koskeissa asioissaan. Uudistuksen tavoitteena on myös yhteiskunnallisen vaikuttavuuden osalta kansalaisten oikeusturvan edistäminen toimeentuloa koskeissa asioissa tuottamalla entistä nopeammin oikeudenmukaisia ja yhdenmukaisia päätöksiä

sekä yksinkertaistamalla työeläke-etuuksien muutoksenhakuteitä. Muutoksenhakujärjestelmän organisatorinen selkeys ja sitä koskevan sääntelyn ajanmukaisuus turvaavat järjestelmän avoimuutta ja toimivuutta. Muutoksenhakulautakuntien käsittelemissä asioissa on kysymys henkilöiden perustuslain 19 §:n 2 momentissa tarkoitettusta perustoi-
meentulon turvasta.

Työeläkeasioissa on vuoden 2004 alusta noudatettu niin sanottua viimeisen eläkelaitoksen periaatetta, jonka mukaan eläkehakemuksen käsittelee ja ratkaisee sekä päätösyhdistelmän antaa ja eläkkeen maksaa se yksityisten tai julkisten alojen työeläketurvasta vastaava eläkelaitos, joka on viimeksi järjestänyt hakijan eläketurvan. Muutoksenhaku kaikista päätösyhdistelmän päätöksistä tapahtuu siihen muutoksenhakuelimeen, johon muutoinkin valitetaan päätösyhdistelmän antaneen eläkelaitoksen päätöksistä. Näin työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta, valtion eläkelautakunta ja kuntien eläkelautakunta saavat jo nykyisin käsiteltäväkseen runsaasti sellaisia valitusasioita, joissa valitus kohdistuu muun eläkejärjestelmän mukaiseen eläkkeeseen. Noin kaksi kolmasosaa päätöksistä sisältää sekä yksityisen että julkisen puolen eläkkeen.

Eläkejärjestelmien yhdenmukaistumiskehitys on alkanut 1990-luvun alussa. Vuoden 2005 alusta toteutettu eläkeuudistus yhdenmukaistaa yksityisten ja julkisten alojen työeläkelainsäädäntöä edelleen merkittävästi. Erilaisten siirtymäsäännösten vuoksi eri alojen eläkelaeissa on kuitenkin vielä pitkään toisistaan poikkeavia säännöksiä.

Edellä mainituista syistä on perusteltua yhdistää yksityisten ja julkisten alojen työeläkelainsäädäntöön perustuva muutoksenhaku ensimmäisessä asteessa yhteen muutoksenhakuelimeen eli työeläkeasioiden muutoksenhakulautakuntaan. Samalla on kuitenkin huolehdittava siitä, että työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnassa on riittävästi julkisten eläkelakien sekä julkisten alojen työelämän ja työmarkkinoiden olosuhteiden asiantuntemusta sekä henkilökunnassa että jäsenissä.

Esityksessä ehdotetaan, että työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta toimisi jatkossa ensimmäisenä muutoksenhakuasteena

myös julkisten alojen työeläketurvaa koskevissa asioissa. Lautakunnan toimivalta koski sekä yksityisten alojen, että julkisten alojen työeläkealeissa säädettyjen muutoksenhakuasioiden käsittelyä.

Muutoksenhakulautakunnan organisaatiota ja jaostoja muutettaisiin vastaamaan yhdistyvän muutoksenhakulautakunnan asiantuntemuksen tarpeita. Nykyisen neljän jaoston lisäksi lautakuntaan perustettaisiin kolme jaostoa lisää, käsittelemään julkisten alojen muutoksenhakuasioita. Perustettavista jaostoista kaksi käsittelee kunnallisen eläkelainsäädännön piiriin kuuluvia muutoksenhakuasioita ja yksi jaosto valtion eläkelainsäädännön piiriin kuuluvia muutoksenhakuasioita. Jaostojen lukumäärän kasvaessa, kasvaisi myös lautakunnan jäsenten määrä. Sivutoimisten jäsenten osalta ehdotetaan, että sivutoimisia varapuheenjohtajia, lääkäreitä, työeläkeasioihin ja perehtyneitä ja tuomarin virkaan oikeutettavan tutkinnon suorittaneita tai muita työeläkevakuutukseen erityisesti perehtyneitä henkilöitä olisi jatkossa seitsemän jäsentä, voimassa olevan lain mukaisen neljän sijasta. Myös työelämän ja työmarkkinoiden olosuhteiden tuntemusta edustavien jäsenten osalta ehdotetaan, että heidän lukumääränsä vastaisi uusia jaostoja, ja lisäksi jaostoissa tarvittavaa kuntien ja valtion eläkejärjestelmien asiantuntemusta. Muutoksenhakulautakunnan kokoonpanoja uudistettaisiin myös vastaamaan uutta asiantilaa. Kunnan ja valtion eläkejärjestelmien asiantuntemuksen tarve otettaisiin huomioon myös varapuheenjohtajia nimitettäessä. Hallintojaoston kokoonpanoa muutettaisiin myös vastaamaan yhdistyvän lautakunnan asiantuntemuksen tarpeita.

Lääkärijäsenten osalta ehdotettaisiin kolmen uuden sivutoimisen lääkärin palkkaamista uusien jaostojen tarpeisiin. Lääkärijäsenten rekrytointi vakuutusjärjestelmään on ollut esillä usean vuoden ajan. Erityistä huomiota on kiinnitetty hyvän hallinnon edellyttämään menettelyyn, jolla muutoksenhakujärjestelmään saataisiin nimetyksi vakuutuslääketiedettä ja sosiaaliturvaa tuntevia lääkärjäseniä. Tarkoituksena on, että valtioneuvosto määräisi, kuten nykyisin, sosiaali- ja terveysministeriön esityksestä lääkärijäsenet ja lääkärivarajäsenet muutoksenhakulautakuntaan, mutta tulevaisuudessa esityksen te-

kemistä varten tehostettaisiin hallinnollista yhteistyötä Suomen Lääkäriliiton kanssa, jotta muutoksenhakulautakuntaan saataisiin jatkossakin vakuutuslääketieteeseen perehtyneitä lääkäriasiantuntijoita.

Muutoksenhakulautakunnan valitusten käsittelyä tulisi myös nopeuttamaan menettely, josta säädetään työntekijän eläkelaiissa (395/2006, TyEL). Sen mukaan työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta voisi poistaa lainvoimaisen eläkelaitoksen päätöksen tai päätösyhdistelmän ja Eläketurvakeskuksen päätöksen. Asianosainen voisi hakea vakuutusosoikeudelta muutoksenhakulautakunnan päätöksen poistamista samoilla edellytyksillä kuin eläkelaitoksen päätöksen poistamista muutoksenhakulautakunnalta. Näin muutoksenhakulautakunta ei ratkaisisi oman päätöksensä poistamista koskevaa vaatimusta, vaan asian ratkaisisi työeläkeasioiden ylin muutoksenhakuelin vakuutusosoikeus. Lainvoimaisten päätösten poistamista koskeva toimivaltasäännös sisältäisi siten etuuslakeihin. YEL:n ja MYEL:n uudistaminen on vireillä TyEL:n johdosta.

Tarkoituksena on, että tästä hallituksen esityksestä aiheutuvat muutokset tehdään vuoden 2007 alusta lukien myös kunnalliseen eläkelakiin ja valtion eläkelakiin.

Esitys vastaa toimeentuloturvan muutoksenhakukomitean (komiteanmietintö 2001:9) tavoitteita muutoksenhakulautakuntien itsenäisyyden ja riippumattomuuden vahvistamiseksi. Nyt annettavalla esityksessä jatketaan toimeentuloturvan muutoksenhakukomitean työtä, jolla vahvistetaan työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan riippumattomuutta itsenäisenä muutoksenhakuelimenä.

2. Esityksen vaikutukset

2.1. Taloudelliset vaikutukset

Esityksen tarkoituksena on selkiyttää työeläkeasioiden muutoksenhakua.

Muutoksen kokonaisvaikutus olisi kustannuksia alentava, koska kuntien eläkelautakunnan ja valtion eläkelautakunnan toiminta lakkaa. Uuden lautakunnan toiminta rahoitetaan työeläkelaitoksilta perittävillä oikeushallintomaksuilla. Hallinnollisia kustannuksia

säästyy pitkällä aikavälillä päällekkäisen hallinnon purkautuessa ja siirryttäessä yhteen yhteiseen IT-järjestelmään, jonka perustamisesta aiheutuu kuitenkin kertaluontoisia kustannuksia. Toimitilakustannuksissa ei tapahdu muutosta, koska lautakunnat toimivat joutuneissa yhteisissä toimitiloissa.

Lautakuntien omaisuus, vastuut ja velat siirtyvät työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalle.

Ehdotettavilla muutoksilla ei ole merkittäviä vaikutuksia lautakuntien henkilöstön palkkaukseen tai sivutoimisille jäsenille maksettavien kuukausipalkkioiden määrään.

2.2. Vaikutukset henkilöstöön

Kuntien ja valtion eläkelautakunnan henkilöstö siirtyisi työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan palvelukseen entistä vastaaviin tehtäviin. Palvelussuhteen ehdot olisivat muutoin työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnassa sovellettavat kuitenkin niin, että kuntien eläkelautakunnan ja valtion eläkelautakunnan palveluksesta siirtyvien henkilöiden työsuhteen ehdot vastaavat niitä palvelussuhteen ehtoja, jotka ovat koskeneet kyseisiä henkilöitä kuntien ja valtion eläkelautakuntien palveluksessa ja että lisäeläke- ja lomaoikeudet säilyvät ennallaan. Kunnallinen eläkejärjestelmä vastaa henkilöstön karttuneesta eläketurvasta kuntien eläkelautakunnan palveluksen ajalta ja valtio valtion eläkelautakunnan henkilöstön karttuneesta eläkkeestä siirtymistä edeltäneeltä ajalta. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnassa henkilöstön eläketurva järjestetään työntekijän eläkelain mukaan. Koska kuntien ja valtion henkilöstöllä on virkamiesoikeudellinen asema, tämän takia muutama henkilö menettäisi kuntien ja valtion eläkejärjestelmässä aikanaan vanhana edunsaajana kartuttamansa paremman niin sanotun lisäeläketurvan. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan tarkoituksena on korvata tämä menetys ottamalla näille henkilöille yksityiset lisäeläkevakuutukset. Työehtosopimukset ovat voimassa määräaikansa loppuun tai kunnes ne on irtisanottu. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan tarkoituksena on solmia asianomaisten työntekijäjärjestöjen

kanssa uusi työehtosopimus vuoden 2007 syksyllä.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä, jossa toimeentuloturvan muutoksenhaun jatkovalmistelun yhteydessä on kuultu oikeusministeriötä, sisäasiainministeriötä, valtiovarainministeriötä, vakuutusosikuntaa, työeläkeasioiden muutoksenhakulautakuntaa, kuntien eläkelautakuntaa ja valtion eläkelautakuntaa sekä Eläketurvakeskusta, Kansaneläkelaitosta, Maatalousyrittäjien eläkelaitosta sekä keskeisiä työmarkkinajärjestöjä ja yrittäjäjärjestöjä. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan, kuntien eläkelautakunnan ja valtion eläkelautakunnan henkilöstön kanssa käydään yhteistoimintaneuvottelut ja henkilöstölle on muutenkin muutoksen valmistelun aikana tiedotettu asian etenemisestä.

4. Riippuvuus muista esityksistä

Hallitus on antanut esityksen laiksi oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa sekä siihen liittyväksi lainsäädännöksi (HE 12/2006 vp). Hallituksen esityksen

yhteydessä on tarkoitus muuttaa selkeyden vuoksi myös työeläkeasioiden muutoksenhakulautakuntaa koskevan lain oikeudenkäynnin julkisuutta koskevaan pykälään (13 §) viittaussäännös lakiin oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa.

Samanaikaisesti tämän esityksen valmistelun kanssa on sisäasiainministeriössä valmisteltu hallituksen esitys kunnallisen eläkelain muuttamisesta. Siinä on otettu huomioon myös tässä hallituksen esityksessä ehdotettu kuntien eläkelautakunnan lakkauttamisesta aiheutuvat kunnalliseen eläkelakiin tehtävät muutokset. Myös valtiovarainministeriössä on valmisteilla hallituksen esitys eduskunnalle valtion eläkelain ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Sen muutoksenhakusäännöksissä otettu huomioon tässä hallituksen esityksessä esitetyt muutokset koskien eläkelautakunnan lakkauttamista. Näiden lakien muutoksenhakusäännöksissä tulee viitata jatkossa työeläkeasioiden muutoksenhakulautakuntaan.

Tässä hallituksen esityksessä on lisäksi otettava huomioon työntekijän eläkelain (395/2006) johdosta tehtävät tarkennukset uuteen yrittäjän eläkelakiin, uuteen maatalousyrittäjän eläkelakiin ja uuteen merimieseläkelakiin.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. *Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta.* Pykälän sisältöä muutettaisiin vastaamaan muutoksenhakulautakunnan laajentuvaa toimivaltaa. Pykälässä säädettäisiin työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan tehtävästä toimia ensimmäisenä muutoksenhakuasteena sekä yksityisten että julkisten alojen työeläketurvaa koskevissa valitusasioissa. Julkisten ja yksityisten alojen työeläkelaeilla tarkoitettaisiin yksityisten alojen, -kunnan sekä valtion eläkejärjestelmää säänteleviä lakeja ja niiden nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä, joita koskevia muu-

toksenhakuasioita lautakunta olisi jatkossa toimivaltainen käsittelemään. Asianomaisissa etuuslaeissa eli yksityisten alojen eläkelainsäädännössä, valtion eläkejärjestelmää koskevissa eläkelaeissa kuten myös kuntien eläkejärjestelmää koskevassa lainsäädännössä olisi prosessisäännökset muutoksenhausta sekä säännökset työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan asemasta muutoksenhakuelimenä.

2 §. *Muutoksenhakulautakunnan puheenjohtajat ja jäsenet.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan päätoimisen puheenjohtajan ja sivutoimisten varapuheenjohtajien luku-

määristä sekä heidän kelpoisuusvaatimuksiinsa kuten aikaisemminkin. Valtion ja kuntien eläkelautakuntien yhdistymisestä työeläkeasioiden muutoksenhakulautakuntaan aiheutuu tarvetta lautakunnan varapuheenjohtajien lukumäärän kasvattamiseen. Aiemman neljän varapuheenjohtajan sijasta laissa säädettäisiin kuudesta varapuheenjohtajasta. Varapuheenjohtajien sekä sivutoimisten muiden jäsenten lukumäärästä säädettäisiin laissa yksiselitteisesti, eli aiemmin laissa olleet vähintään – sanat, on poistettu tulkinnanvaraisuutta aiheuttavina. Momentissa säädettäisiin uutena päätoimisen puheenjohtajan tehtävistä. Päätoiminen puheenjohtaja johtaa muutoksenhakulautakuntaa ja vastaa sen toiminnasta ja hallinnollisista asioista työjärjestyksessä tarkemmin määrättyllä tavalla. Puheenjohtaja lisäksi valvoo lautakunnan ratkaisujen lain-tulkinnan yhdenmukaisuutta. Tämä vastaa nykyistä käytäntöä. Puheenjohtajan ja varapuheenjohtajien kelpoisuusvaatimukset pysyvät ennallaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lautakunnan muiden jäsenten sivutoimisuudesta, lukumäärästä sekä heidän kelpoisuudestaan tehtävään kuten nykyäänkin. Lautakunnan valitusasioiden lukumäärän kasvaessa tulee lautakunnassa myös lisätä jaostojen lukumäärään, jonka johdosta myös sivutoimisten jäsenten lukumäärät kasvavat. Ehdotetaan, että vakuutuslääketieteeseen perehtyneitä, laillistettuja lääkärijäseniä tulisi olla jatkossa seitsemän. Aiemmin laissa säädettäisiin lääkäreiden lukumääräksi vähintään neljä, johtuen lautakunnassa käytännössä toimineesta neljästä jaostosta. Lisäksi seitsemän henkilön, aiemmin neljän sijasta, tulisi olla tuomarin virkaan oikeuttavan tutkinnon suorittaneita tai muita, erityisesti työeläkevakuutukseen perehtyneitä henkilöitä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että työelämän ja työmarkkinoiden olosuhteita tuntevia jäsenien määrä kasvaisi siten, että sekä työnantajapuolen ehdottamia että työntekijäpuolen ehdottamia jäseniä olisi jatkossa seitsemän, kun aiemmin laissa vaadittiin vähintään neljää henkilöä kummaltakin puolelta. Asiantuntemus lautakunnan toimivallan laajentuessa uusiin asioihin, taattaisiin siten, että työelämän ja työmarkkinoiden olosuhteita tuntevien jäsenten tulisi olla lisäksi pereh-

tyneitä yksityisten alojen, kuntien tai valtion eläkeasioihin ja niitä koskevaan lainsäädäntöön. Kuten nykyäänkin 2 momentissa säädettäisiin, että neljä jäsentä on määrättävä yksityisten työnantajayhdistysten edustavimpien keskusjärjestöjen ehdotuksesta, mutta uutta olisi, että lisäksi kolme jäsentä määrättäisiin julkisten työnantajayhdistysten ehdotuksesta siten, että kahdella heistä olisi perehtyneisyys kunnalliseen eläkejärjestelmään ja yhdellä henkilöistä valtion eläkejärjestelmään. Näin turvattaisiin valtion ja kuntien eläketurvaan liittyvissä asioissa asianomaisen lainsäädännön ja käytännön asiantuntemus.

Tasapuolisuuden takaamiseksi pykälän 4 momentissa säädettäisiin myös työntekijäin ja toimihenkilöiden ammattiyhdistysten edustavimpien keskusjärjestöjen ehdottamista jäsenistä, kuten nykyisinkin. Jäsenten määrää ehdotetaan nostettavan, kuten työnantajapuolellakin, neljästä henkilöstä seitsemään henkilöön. Vastaavasti myös heistä neljä olisi perehtynyt yksityisten alojen eläkejärjestelmään ja kaksi kuntien ja valtion eläkejärjestelmään. Voimassa olevassa laissa kahden yrittäjätoimintaan ja kahden maatalousyrittäjätoimintaan perehtyneiden työelämän olosuhteita tuntevien jäsenten osalta laissa säädetään, että heitä tulee olla enintään kaksi. Esityksessä ehdotetaan, että enintään - sanat poistettaisiin yksiselitteisyyden vuoksi.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin lautakunnan sivutoimisille jäsenille nimitetyistä henkilökohtaisista varajäsenistä ja heidän rinnastamisestaan jäsenenä. Pykälä vastaa sisällöllisesti voimassa olevaa lakia. Lain sanamuotoa on tarkennettu siten, että sivutoimisella jäsenellä on kullakin yksi henkilökohtainen varajäsen, jota koskee mitä varsinaisesta jäsenestä laissa säädetään.

Pykälän 6 momentti vastaisi voimassa olevaa pykälän 4 momenttia.

3 §. Puheenjohtajien ja jäsenten nimittäminen. Pykälässä säädettäisiin päätoimisen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajien nimittämisestä. Valtioneuvosto nimittäisi edelleen puheenjohtajan, varapuheenjohtajat ja muut jäsenet sosiaali- ja terveysministeriön esityksestä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että päätoiminen puheenjohtaja nimitettäisiin toistaiseksi kuten nykyäänkin, ja varapuheen-

johtajat määrääjäksi. Varapuheenjohtajien ja muiden jäsenten osalta lakiin lisättäisiin selvyyden vuoksi tarkennus, että he ovat sivutoimisia. Voimassa olevan lain mukaan sivutoimiset varapuheenjohtajat ja muut jäsenet nimitetään enintään viideksi vuodeksi, eli toimikauden vähimmäispituutta ei ole laissa säädelty. Toimeentuloturvan muutoksenhakujärjestelmän uudistamisen yhteydessä on muiden muutoksenhakulautakuntien toimikausien osalta perustuslakivaliokunta pitänyt tärkeänä, että lautakuntien toimikausi on selvästi laissa säädetty ja sen tulee olla riittävän pitkä. Tästä johtuen myös työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan toimikauden osalta esitetään poistettavaksi enintään – sana laista, eli lautakunta ja kaikki sivutoimiset jäsenet nimitettäisiin jatkossa viideksi vuodeksi kerrallaan. Muutos vahvistaisi heidän asemaansa muutoksenhakuasteen jäsenenä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin sisäasiainministeriön ja valtiovarainministeriön oikeudesta tehdä ehdotukset sosiaali- ja terveysministeriölle osasta varapuheenjohtajia ja osasta työeläkeasioihin perehtyneitä ja tuomarin virkaan oikeuttavia henkilöitä tai muista työeläkevakuutukseen erityisesti perehtyneistä jäsenistä, nimitettäessä heitä jäseniksi lautakuntaan. Momentti on uusi. Kuntien eläkejärjestelmien asiantuntemuksen takaamiseksi muutoksenhakulautakunnassa ehdotetaan, että sisäasiainministeriö tekisi ehdotuksen sosiaali- ja terveysministeriölle kahdesta varapuheenjohtajasta ja kahdesta työeläkeasioihin perehtyneestä ja tuomarin virkaan oikeuttavan tutkinnon suorittaneesta tai muusta työeläkevakuutukseen erityisesti perehtyneestä jäsenestä. Kunnallisen eläkejärjestelmän kuuluessa sisäasiainministeriön toimivaltaan, on sisäasiainministeriössä olevalla asiantuntemuksella ja kiinteillä yhteyksillä kunnalliseen eläkejärjestelmään ja toimijoihin nähtävissä tärkeä merkitys tämän kunnallisen alan edustuksesta päätettäessä. Myös valtion eläkejärjestelmien asiantuntemuksen turvaamiseksi valtiovarainministeriölle ehdotetaan samanlaista oikeutta ehdottaa sosiaali- ja terveysministeriölle yhtä varapuheenjohtajaa ja yhtä työeläkeasioihin perehtynyttä ja tuomarin virkaan oikeuttavan tutkinnon suorittanutta henkilöä tai muusta työeläkevakuutukseen erityisesti perehtynyttä

henkilöä lautakuntaan nimitettäväksi. Varapuheenjohtajille ei nimitetä varajäseniä, mutta muiden momentissa nimitettävien jäsenten osalta oikeus tehdä jäsenesitys koskisi myös henkilöiden varajäseniä.

4 §. *Muutoksenhakulautakunnan jäsenyydestä vapautuminen ja eroamisikä.* Pykälän sanamuotoa, koskien muutoksenhakulautakunnan puheenjohtajan, varapuheenjohtajien ja sivutoimisten jäsenten eroamisikää, ehdotetaan tarkennettavan. Voimassa olevan pykälän mukaan mainitut henkilöt ovat velvollisia eroamaan täyttäessään 68 vuotta. Jotta lainsäädäntö olisi yhteneväinen vuoden 2005 voimaan tulleen eläkeuudistuksen ja vuoden 2007 alusta voimaan tulevan TyEL:n 11 §:n kanssa ehdotetaan, että säännöstä muutettaisiin siten, että henkilö olisi velvollinen eroamaan sen kuukauden päätyttyä, jonka kuluessa hän täyttää 68 vuotta.

7 §. *Jaostot.* Pykälän 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana. Momentissa säädetään, että puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja vastaavat hallinnollisista asioista työjärjestyksessä säädetyllä tavalla. Esityksessä ehdotetaan tarkennettavan päätoimisen ja toistaiseksi nimitettävän puheenjohtajan tehtäviä. Tämän johdosta ehdotetaan siirrettävän asiaa koskeva säännös lain 2 §:n 1 momenttiin, jossa säänneltäisiin tarkemmin päätoimisen puheenjohtajan tehtäviä.

8 §. *Muutoksenhakulautakunnan ratkaisukokoonpanot.* Pykälässä säädetään muutoksenhakulautakunnan päätösvaltaisesta ratkaisukokoonpanosta. Muutoksenhakulautakunnan jaostojen ratkaisukokoonpanojen jäsenten enimmäis- ja vähimmäismääriä ei ehdoteta muutettavan.

Pykälän 2 momentissa säänneltyjä ratkaisukokoonpanoja muutettaisiin vastaamaan yhdistyvän muutoksenhakulautakunnan asiantuntemuksen tarpeita siten, että puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan ja työeläkkeisiin perehtyneen ja tuomarin virkaan oikeuttavan tutkinnon suorittaneen tai muun työeläkevakuutukseen erityisesti perehtyneen jäsenen lisäksi kokoonpanoon aina kuuluisi myös lääkärjäsen.

Yhdistyvän muutoksenhakulautakunnan asiantuntemuksen turvaamiseksi tulee uudistuvissa ratkaisukokoonpanoissa olla valtion ja kunnan eläkejärjestelmään perehtyneistä

työelämän ja työmarkkinoiden olosuhteita tuntevia jäseniä. Pykälässä säädettäisiin näiden kunnan ja valtion eläkejärjestelmiin perehtyneiden työelämän ja työmarkkinoiden olosuhteita tuntevien jäsenten kuulumisesta ratkaisukokoonpanoihin, kun käsiteltävän asian ratkaiseminen olennaisesti riippuu joko kunnan tai valtion eläkelainsäädännöstä. Ehdotettavat ratkaisukokoonpanot täyttävät perustuslakivaliokunnan edellyttämät riippumattomuutta ja tasapuolisuutta koskevat vaatimukset.

Pykälän 4 momentin sanamuotoa on korjattu kielellisesti sujuvammaksi. Sisällöltään momentti vastaa voimassa olevaa lakia.

10 §. Vahvennettu jaosto. Pykälän 2 momentin sanamuotoa on tarkennettu aiempaa yksityiskohtaisemmalla viittaussäännöksellä 8 §:n 2 momentissa säädettäviin ratkaisukokoonpanoihin.

11 §. Täysistunto. Pykälä on jaettu kahteen momenttiin. Pykälän 1 momenttiin ei ehdoteta muutoksia.

Pykälän 2 momentin sisältöä on tarkennettu koskien täysistunnon päätösvaltaisuutta. Voimassa olevassa laissa on rajoitussäännös koskien työelämän ja työmarkkinoiden olosuhteisiin perehtyneiden jäsenten sekä yrittäjä – ja maatalousyrittäjätoimintaa perehtyneiden jäsenten lukumäärää. Mainitunlaiset jäsenet eivät saa muodostaa päätösvaltaisessa kokoonpanossa enemmistöä. Pykälässä ehdotetaan tarkennettavan, että kyseinen rajoitussäännös koskisi vain tilanteita, missä täysistunnossa käsiteltävä asia koskee varsinaista muutoksenhakuasian ratkaisemista. Mikäli täysistunnossa käsiteltävä asia olisi esimerkiksi muutoksenhakulautakunnan työjärjestystä koskeva asia tai muu hallintoasia, ei kyseinen rajoitussäännös tulisi sovellettavaksi. Tämä tarkennus on perustuslakivaliokunnan kannanoton mukainen. Lausunnossaan (PeVL 25/2004) koskien eläkelautakunnan, nykyisen työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan, kokoonpanojen tasapuolisuutta, perustuslakivaliokunta edellytti, että lautakunnan jaoston, vahvennetun jaoston ja täysistunnon päätösvaltaisuutta koskevia säännöksiä on muutettava siten, että työelämän olosuhteista tuntevat jäsenet eivät muodosta enemmistöä valituslautakuntien päätösvaltaisissa istunnoissa. Perustuslakivaliokunta ei

kuitenkaan edellyttänyt kyseisen rajoitussäännöksen sisällyttämistä hallintojaostoa koskevaan pykälään. Lisäksi pykälän sanamuotoa on tarkennettu aiempaa yksityiskohtaisemmalla viittaussäännöksellä 8 §:n 2 momentissa säädettäviin ratkaisukokoonpanoihin

14 §. Hallintoasiat. Pykälän sisältö tarkennettaisiin vastaamaan yhdistyvän lautakunnan asiantuntemuksen tarpeita. Pykälä olisi jaettu kahteen momenttiin. Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin hallintojaostossa käsiteltävät asiat aiempaa tarkemmin. Pykälässä säädettäisiin, että hallintojaostossa käsitellään työjärjestyksessä mainitut muutoksenhakulautakunnan hallintoasiat. Työjärjestystä koskeva tarkennus on uutta.

Jotta hallintojaoston toiminnallisuus säilyisi, tulisi hallintojaoston henkilökulmäärää pitää entisen suuruisena. Tämän vuoksi ehdotetaan laissa määriteltäväksi, ketkä muutoksenhakulautakunnan kuudesta varapuheenjohtajasta osallistuvat hallintojaoston toimintaan. Valtion ja kunnan eläkejärjestelmien asiantuntemuksen turvaamiseksi, ehdotetaan, että hallintojaostoon kuuluisi puheenjohtajan tai hänen estyneenä ollessaan varapuheenjohtajan lisäksi muina jäseninä yksi sosiaali- ja terveysministeriön ehdotuksesta nimetty varapuheenjohtaja, yksi sisäasiainministeriön ehdotuksesta nimetty varapuheenjohtaja ja yksi valtiovarainministeriön ehdotuksesta nimetty varapuheenjohtaja.

Pykälän 2 momentin sisältö vastaisi voimassa olevan lain sisältöä.

15 §. Muutoksenhakulautakunnan oikeus saada tietoja ja virka-apua. Pykälän 1 momentin 1 kohdassa olevaa säännöstä muutoksenhakuelimen oikeudesta saada tietoja asian ratkaisemiseksi täsmennettäisiin. Sana tarpeellisia tietoja muutettaisiin muotoon välttämättömiä tietoja. Tietojen saanti rajattaisiin siten vain välttämättömiin tietoihin. Muutoksen jälkeen säännös vastaa TyELin 198 §:n 1 momentin kohdan muotoilua. Lisäksi yksinkertaistettaisiin momentissa olevaa neuvoston asetuksen (ETY) täytäntöönpanoasetusta koskevaa sanamuotoa.

16 §. Muutoksenhakulautakunnan talouden perusteet. Pykälän sisältö tarkistettaisiin vastaamaan yhdistyvän lautakunnan muuttuvia taloudellisia perusteita, sekä vastaamaan

vuoden 2007 alusta voimaan tulevaa työntekijän eläkelain mukaisia uusia viittaussäännöksiä. Lisäksi voimassa olevassa laissa käytetty sana eläkelaitos, ehdotetaan korvattava paremmin asian tilaa kuvaavalla työeläkelaitos - sanalla. Työeläkelaitos kattaisi sanana sekä yksityisten alojen että kaikki julkisten alojen eläkelaitokset.

Voimassa olevan lain mukaan yksityisten alojen eläkelaitokset ovat velvollisia maksamaan oikeushallintomaksun, jolla katetaan muutoksenhakulautakunnan toiminnasta aiheutuvat kokonaiskustannukset. Muutoksenhakulautakunnan toimivallan laajentuessa yksityisten alojen eläkelaitosten tekemien valitusasioiden käsittelystä myös julkisten alojen eläkelaitoksiin, tulee lautakunnan taloudellisia perusteita muuttaa vastaamaan sen laajentunutta toimivaltaa.

Julkisten alojen eläkelaitoksia ovat valtion eläkelaitoksena toimiva valtiokonttori ja kunta-alan eläkelaitoksena toimiva Kuntien eläkevakuutus. Pykälässä ehdotetaan, että julkisten alojen eläkelaitokset maksaisivat laissa säänneltyä oikeushallintomaksua samojen perusteiden mukaisesti kuin yksityisten alojen eläkelaitokset, eli työeläkelaitoksissa vakuutettujen työansioiden ja tulojen perusteella.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan lisättävän tilintarkastajan ja varatilintarkastajan valitsemista koskeva säännös. Laissa ehdotetaan säädettävän, että muutoksenhakulautakunnan täysistunto valitsisi vuosittain tilintarkastajan ja varatilintarkastajan. Säännös olisi uusi, voimassa oleva laki ei sääntele asiantilaan lainkaan.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Kuntien eläkelautakunnan ja valtion eläkelautakunnan toiminta lakkaa tämän lain tullessa voimaan. Niiden toimintaa jatkaa työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta ja kaikki niiden vireillä olevat asiat siirtyvät työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan käsiteltäviksi ja ratkaistaviksi.

Mitä muussa laissa säädetään valtion eläkelautakunnasta tai kuntien eläkelautakunnasta, koskee tämän lain voimaan tultua työeläkeasioiden muutoksenhakulautakuntaa.

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan, kuntien eläkelautakunnan ja valtion eläkelautakunnan omaisuus ja velvoitteet siirtyvät työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalle tämän lain tullessa voimaan.

Vakuutusvalvontavirasto vahvistaa työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan hallintojaoston esityksestä muutoksenhakulautakunnan talousarvion ja oikeushallintomaksun ensimmäisen kerran vuodelle 2007. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan talousarvion vuodelle 2007 tulee perustua muutoksenhakulautakuntien vuoden 2005 vahvistettuihin tilinpäätöksiin ja työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 16 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin perusteisiin.

Kuntien eläkelautakunnan ja valtion eläkelautakunnan henkilöstö siirtyisi työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan palvelukseen aikaisempaa vastaavaan tehtävään. Henkilöstö siirtyisi uuteen palvelukseen niin sanottuina vanhoina työntekijöinä. Palvelussuhteen ehtoina uudessa tehtävässä olisivat työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan soveltamat palvelussuhteen ehdot kuitenkin siten, että kuntien ja valtion eläkelautakuntien palveluksesta siirtyvien henkilöiden työsuhteen ehdot vastaavat myös lisäeläkeoikeuksien ja lomaoikeuden osalta niitä palvelussuhteen ehtoja, jotka ovat koskeneet kyseisiä henkilöitä kuntien ja valtion eläkelautakuntien palveluksessa.

Mikäli joku virkamies ei halua siirtyä, ei hän kuitenkaan ole oikeutettu irtisanomisajan palkkaan kuntien eläkelautakunnan tai valtion eläkelautakunnan lakkauttamisen jälkeiseltä ajalta, koska virat ovat lakanneet suoraan lain nojalla.

3. Suhde perustuslakiin ja säättämisjärjestys

Tuomioistuimista säädetään perustuslaissa, jonka 3 §:n 3 momentin mukaan tuomiovaltaa käyttävät riippumattomat tuomioistuimet, ylimpinä tuomioistuimina korkein oikeus ja korkein hallinto-oikeus. Lailla säädetyt sosi-

aaliturva-asioita käsittelevät muutoksenhaku-lautakunnat toimivat tuomioistuinten tavoin ja jäsenet hoitavat lakien mukaan tehtäviään tuomarin vastuulla ja heidän puolueettomuuttaan turvaavat tuomarin esteellisyyssäännökset. Sosiaali- ja terveysministeriössä noudatella hallintokäytännöllä on haluttu varmistaa muutoksenhakuasteina toimivien lautakuntien toiminnan jatkuvuus, oikeuskäytännön yhdenmukaisuus sekä valittajan oikeusturvan toteutuminen lautakuntia koskevassa lainsäädännössä ja lautakuntia nimitettäessä. Ehdotetut muutokset vahvistavat osaltaan perustuslain 21 §:ssä tarkoitettua oikeusturvaa sosiaaliturvan muutoksenhaussa.

Ehdotettu laki laajentaisi työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan toimivaltaa myös julkisten alojen työeläkelainsäädäntöön liittyvien muutoksenhakuasioiden käsittelemiseen. Tästä johtuen valtion ja kunnan eläkelainsäädännön asiantuntemus tulee turvata työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnassa, joka edellyttää lautakunnan organisaation sekä jaostojen kokoonpanojen osalta muutoksia.

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta ei ole valtion tai muun julkisyhteisön viranomainen, joten sen henkilökunta on työsuhteessa toisin kuin kuntien eläkelautakunnan ja valtion eläkelautakunnan henkilöstö.

Kuntien ja valtion henkilöstöllä on virkamiesoikeudellinen asema. Sen vuoksi lakiehdotukseen on laintasolla ehdotettu säädettäväksi näiden henkilöiden virkamiesoikeudellisen aseman muuttumisesta yksityisen palvelussuhteen ehtojen piiriin. Siirtyminen työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan palvelukseen ei vaikuttaisi esityksen mukaan valtion eläkelautakunnan ja kunnan eläkelautakunnan nykyisen henkilöstön lomaoikeuksiin tai lisäeläke-etuihin, sillä heille turvattaisiin nykyisiä palvelussuhde-etuja vastaavat lomaoikeudet ja lisäeläke-edut. Tämä menettelytapa turvaisi henkilöstön perustuslain 15 §:ssä säädetyn omaisuuden suojan.

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan riippumattomuutta turvattaisiin samalla tavalla kuin nykyisin, siten että se on erillinen työeläkelaitoksista, sen puheenjohtajan ja jäsenet nimittää valtioneuvosto ja sen toiminta rahoitetaan veronluonteisilla maksuilla. Sen jäseniin sovelletaan tuomarin esteellisyyttä koskevia säännöksiä ja valitusten käsittelyssä sovelletaan muutoin hallintolainkäyttölakia (586/1996). Muutoksenhakulautakuntaan sovelletaan myös hallintolainkäyttöviranomaisena kielilakia (423/2003).

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta käyttää toimiessaan valituselimenä lainkäyttövaltaa. Perustuslain 124 §:ssä säädetään julkisen hallintotehtävän antamisesta muulle kuin viranomaiselle. Tämä edellyttää, että tehtävästä on säädetty laissa ja tehtävien siirto on tarpeellinen tehtävän hoitamiseksi tarkoituksenmukaisesti. Tältä osin työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan asema täyttää perustuslain 124 §:n edellytykset. Toisaalta perustuslain 118 §:n mukaan rikosoikeudellinen ja vahingonkorvausoikeudellinen vastuu ulottuu myös muihin julkista tehtäviä hoitaviin kuin virkamiehiin. Lisäksi julkista tehtävää hoitavat kuuluvat oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen laillisuusvalvonnan piiriin. Siten työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnassa etuudensaajan oikeusturva ja oikeudenmukainen valitusasian käsittely tulee turvatuksi perustuslain mukaisesti.

Ehdotetut muutokset vahvistavat osaltaan perustuslain 21 §:ssä tarkoitettua oikeusturvaa työeläkeasioissa. Edellä olevan perusteella ehdotettu laki voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä, mutta asiasta tulisi pyytää perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta 26 päivänä elokuuta 2005 annetun lain (677/2005) 7 §:n 2 momentti sekä
muutetaan 1—4 §, 8 §:n 2 ja 4 momentti, 10 §:n 2 momentti, 11 ja 14 §, 15 §:n 1 momentin 1 kohta ja 16 §:n 1, 3—5 momentti, seuraavasti:

1 §

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta (*muutoksenhakulautakunta*) toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena työeläketurvaa koskeissa asioissa siten kuin työntekijän eläkelain (395/2006) 3 §:ssä mainituissa työeläkelaeissa säädetään.

2 §

Muutoksenhakulautakunnan puheenjohtajat ja jäsenet

Muutoksenhakulautakunnassa on päätoiminen puheenjohtaja ja kuusi sivutoimista varapuheenjohtajaa. Päätoiminen puheenjohtaja johtaa muutoksenhakulautakuntaa ja vastaa sen toiminnasta, valvoo laintulkinnan yhdenmukaisuutta lautakunnan ratkaisuissa sekä vastaa muutoksenhakulautakunnan hallinnollisista asioista työjärjestyksessä tarkemmin määrättyllä tavalla. Puheenjohtajalla ja

varapuheenjohtajilla tulee olla tuomarin viran hoitamiseen oikeuttava tutkinto ja heidän tulee olla perehtyneitä muutoksenhakulautakunnassa käsiteltäviin etuusjärjestelmiin.

Muutoksenhakulautakunnan muut 32 jäsentä ovat sivutoimisia. Heistä seitsemän jäsenen tulee olla vakuutuslääketieteeseen perehtyneitä laillistettuja lääkäreitä ja seitsemän työeläkeasioihin perehtyneitä sekä tuomarin virkaan oikeuttavan tutkinnon suorittaneita tai muita työeläkevakuutukseen erityisesti perehtyneitä henkilöitä.

Jäseninä on lisäksi työelämän ja työmarkkinoiden olosuhteita tuntevia jäseniä, jotka ovat perehtyneet yksityisten alojen, kuntien tai valtion työeläkeasioihin. Näistä seitsemän on määrättävä työnantajajhdistysten edustavimpien keskusjärjestöjen ehdotuksesta siten, että neljä on perehtynyt yksityisten alojen eläkejärjestelmään, kaksi kuntien eläkejärjestelmään ja yksi valtion eläkejärjestelmään. Lisäksi seitsemän jäsentä on määrättävä työntekijäin ja toimihenkilöiden ammattiyhdistysten edustavimpien keskusjärjestöjen ehdotuksesta siten, että neljä on perehtynyt yksityisten alojen eläkejärjestelmään, kaksi

kuntien eläkejärjestelmään ja yksi valtion eläkejärjestelmään.

Lisäksi jäsenenä on neljä työelämän olosuhteita tuntevaa jäsentä, joista kaksi on perehtynyt yrittäjätoimintaan ja jotka määrätään edustavimpien yrittäjäjärjestöjen ehdotuksesta, sekä kaksi, jotka ovat perehtyneet maatalousyrittäjätoimintaan ja jotka määrätään maatalousyrittäjien eläkelain (/) soveltamisalaan kuuluvien henkilöiden taloudellisia etuja valvovien edustavimpien järjestöjen ehdotuksesta.

Sivutoimisilla jäsenillä on kullakin henkilökohtainen varajäsen, jota koskee, mitä laissa säädetään muutoksenhakulautakunnan jäsenestä.

Puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja muut jäsenet sekä henkilökohtaiset varajäsenet toimivat tuomarin vastuulla.

3 §

Puheenjohtajien ja jäsenten nimittäminen

Valtioneuvosto nimittää sosiaali- ja terveysministeriön esityksestä päätoimisen puheenjohtajan toistaiseksi sekä sivutoimiset varapuheenjohtajat ja muut jäsenet viideksi vuodeksi kerrallaan.

Sisäasiainministeriö tekee sosiaali- ja terveysministeriölle ehdotuksen kahdesta varapuheenjohtajasta ja kahdesta työeläkeasioihin perehtyneestä ja tuomarin virkaan oikeuttavan tutkinnon suorittaneesta tai muusta työeläkevakuutukseen erityisesti perehtyneestä jäsenestä, ja valtiovarainministeriö tekee sosiaali- ja terveysministeriölle ehdotuksen yhdestä varapuheenjohtajasta ja yhdestä työeläkeasioihin perehtyneestä ja tuomarin virkaan oikeuttavan tutkinnon suorittaneesta tai muusta työeläkevakuutukseen erityisesti perehtyneestä jäsenestä.

4 §

Muutoksenhakulautakunnan jäsenyydestä vapautuminen ja eroamisikä

Muutoksenhakulautakunnan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja jäsenen oikeudesta pysyä tehtävässään on voimassa, mitä tuomarin viran haltijoista säädetään. Muu-

toksenhakulautakunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja jäsen on velvollinen eroamaan sen kuukauden päättyessä, jonka kuluessa hän täyttää 68 vuotta. Muutoksenhakulautakunnan varapuheenjohtajan tai jäsenen paikan vapautuessa kesken toimikauden, määrätään seuraaja jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

8 §

Muutoksenhakulautakunnan ratkaisukokoukset

Muutoksenhakuasioita käsittelevä jaosto on päätösvaltainen, kun puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan sekä työeläkeasioihin perehtyneen ja tuomarin virkaan oikeuttavan tutkinnon suorittaneen tai muun työeläkevakuutukseen erityisesti perehtyneen jäsenen sekä lääkärjäjäsenen lisäksi läsnä on muita jäseniä seuraavasti:

1) käsiteltäessä asiaa, jonka ratkaiseminen olennaisesti riippuu työntekijän eläkelain tai merimieseläkelain (/) taikka niiden nojalla annettujen säännösten tai määräysten soveltamisesta, on kahden yksityisten alojen eläkejärjestelmään perehtyneen työelämän ja työmarkkinoiden olosuhteita tuntevan jäsenen oltava läsnä;

2) käsiteltäessä asiaa, jonka ratkaiseminen olennaisesti riippuu kunnallisen eläkelain (549/2003) tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten soveltamisesta, on kahden kuntien eläkejärjestelmään perehtyneen työelämän ja työmarkkinoiden olosuhteita tuntevan jäsenen oltava läsnä;

3) käsiteltäessä asiaa, jonka ratkaiseminen olennaisesti riippuu valtion eläkelain (/), evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain (298/1966), Kansaneläkelaitoksen toimihenkilöiden eläketurvaa koskevan Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 13 §:n tai näiden lakien nojalla annettujen säännösten ja määräysten soveltamisesta, on kahden valtion eläkejärjestelmään perehtyneen työelämän ja työmarkkinoiden olosuhteita tuntevan jäsenen oltava läsnä;

4) käsiteltäessä asiaa, jonka ratkaiseminen olennaisesti riippuu yrittäjän eläkelain (/) tai sen nojalla annettujen säännösten

tai määräysten soveltamisesta, on 1 kohdassa mainittujen jäsenten lisäksi yrittäjätoimintaan perehtyneen jäsenen oltava läsnä;

5) käsiteltäessä asiaa, jonka ratkaiseminen olennaisesti riippuu maatalousyrittäjän eläkelain, maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (/), maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994), maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/1990), luopumiseläkelain (16/1974), maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (1330/1992), kasvihuonetuotannon ja omenanviljelyn lopettamistuesta annetun lain (1297/1994) tai niiden nojalla annettujen säännösten tai määräysten soveltamisesta, on 1 kohdassa mainittujen jäsenten lisäksi maatalousyrittäjätoimintaan perehtyneen jäsenen oltava läsnä;

Jaoston päätösvaltaisuuden edellytyksenä on lisäksi, että enintään puolet läsnä olevista jäsenistä on työelämän ja työmarkkinoiden olosuhteita tuntevia jäseniä, maatalousyrittäjätoimintaan perehtyneitä jäseniä ja yrittäjätoimintaan perehtyneitä jäseniä.

10 §

Vahvennettu jaosto

Vahvennettu jaosto on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sekä vähintään kaksi kolmasosaa 1 momentissa tarkoitetuista jäsenistä on läsnä. Tällöin jäsenten osalta on lisäksi voimassa, mitä 8 §:ssä säädetään.

11 §

Täysistunto

Jos muutoksenhakulautakunnassa ratkaistavana olevalla asialla on periaatteellista merkitystä tai jos jaoston ratkaisu tulisi poikkeamaan aikaisemmasta käytännöstä, voi jaosto tai muutoksenhakulautakunnan puheenjohtaja määrätä asian käsiteltäväksi muutoksenhakulautakunnan täysistunnossa. Täysis-

tunnossa käsitellään myös muutoksenhakulautakunnan työjärjestystä koskevat asiat sekä ne hallintoasiat, jotka täysistunto hallintojaoston yksimielisestä esityksestä päättää ottaa käsiteltäväkseen.

Täysistunto on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sekä vähintään puolet muista jäsenistä on läsnä. Täysistunnon päätösvaltaisuuden edellytyksenä on ratkaistaessa muutoksenhakuasialla lisäksi, että enintään puolet läsnä olevista jäsenistä on työelämän ja työmarkkinoiden olosuhteita tuntevia jäseniä, maatalousyrittäjätoimintaan perehtyneitä jäseniä ja yrittäjätoimintaan perehtyneitä jäseniä. Tällöin jäsenten osalta on lisäksi voimassa, mitä 8 §:ssä säädetään.

14 §

Hallintoasiat

Hallintojaostossa käsitellään työjärjestyksessä mainitut muutoksenhakulautakunnan hallintoasiat. Hallintojaoston koollekutsujana ja puheenjohtajana toimii muutoksenhakulautakunnan puheenjohtaja tai hänen estyneenä ollessa varapuheenjohtaja ja muina jäseninä yksi sosiaali- ja terveysministeriön, yksi sisäasiainministeriön ja yksi valtiovarainministeriön ehdotuksesta nimitetty varapuheenjohtaja ja kolme jäsentä, joista yhden ovat nimenneet muutoksenhakulautakunnan työnantajajärjestöjen ehdotuksen perusteella nimitetyt jäsenet, yhden työntekijä- ja toimihenkilöjärjestöjen ehdotuksen perusteella nimitetyt jäsenet sekä yhden yrittäjien tai maatalousyrittäjien järjestöjen ehdotuksen perusteella nimitetyt jäsenet keskuudestaan.

Hallintojaosto on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja ja vähintään puolet muista jäsenistä on kokouksessa läsnä. Hallintojaoston jäsenillä puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajia lukuun ottamatta on henkilökohtaiset varajäsenet.

15 §

Muutoksenhakulautakunnan oikeus saada tietoja ja virka-apua

Muutoksenhakulautakunnalla on oikeus salsapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada:

1) työnantajalta, lakisääteistä vakuutusta toimeenpanevalta vakuutus- ja eläkelaitokselta, viranomaiselta ja muulta taholta, johon viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) sovelletaan, tiedot, jotka ovat välttämättömiä käsiteltävänä olevan vakuuttamis-, eläke- tai etuusasian ratkaisemista varten tai jotka muuten ovat välttämättömiä tässä laissa, sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 1408/71 tai mainitun asetuksen täytäntöönpanomenettelystä annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 574/72 taikka sosiaaliturvasopimuksessa säädettyjen tehtävien toimeenpanossa; ja

16 §

Muutoksenhakulautakunnan talouden perusteet

Työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen lakien mukaisesta eläketurvasta vastaavat työeläkelaitokset ovat velvolliset suorittamaan vuotuisen oikeushallintomaksun. Työeläkelaitoksilta perittävä oikeushallintomaksu vastaa niitä kokonaiskustannuksia, jotka aiheutuvat muutoksenhakulautakunnalle tässä laissa säädettyjen muutoksenhakua koskevien tehtävien hoitamisesta.

Työeläkelaitoksen oikeushallintomaksu määrätään siten, että 2 momentissa tarkoitettussa talousarviossa vahvistetut muutoksenhakulautakunnan kustannukset jaetaan työeläkelaitosten kesken missä määräämisvuotta edeltävänä vuonna vakuutettujen työansioiden ja tulojen perusteella. Oikeushallintomaksun määrään vahvistaa muutoksenhakulautakunnan hallintojooston esityksestä Vakuutusvalvontavirasto. Oikeushallintomaksun maksuunpanosta ja perinnästä vastaa muutoksenhakulautakunta. Tarkempia säännöksiä maksun täytäntöönpanosta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Muutoksenhakulautakunnan tilintarkastukseen sovelletaan, mitä tilintarkastuslain (936/1994) 5 luvussa säädetään. Muutoksenhakulautakunnan täysistunto valitsee vuosittain tilintarkastajan ja varatilintarkastajan. Tilinpäätöksen vahvistaa ja vastuuvapauden hallintojoostolle myöntää muutoksenhakulautakunnan täysistunto. Muutoksenhakulautakunta antaa vahvistetun tilinpäätöksen tiedoksi Vakuutusvalvontavirastolle. Jos tilinpäätös osoittaa yli- tai alijäämää vahvistetun talousarvion nähden, erotus otetaan huomioon seuraavalta vuodelta määrättävän oikeushallintomaksun perusteissa.

Työeläkelaitos voi valittaa Vakuutusvalvontaviraston tämän lain nojalla vahvistamasta oikeushallintomaksusta siten kuin Vakuutusvalvontavirastosta annetussa laissa (78/1999) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin. Se, mitä muussa laissa säädetään kuntien eläkelautakunnasta ja valtion eläkelautakunnasta, koskee tämän lain voimaan tultua työeläkeasioiden muutoksenhakulautakuntaa.

Kuntien eläkelautakunnan ja valtion eläkelautakunnan toiminta lakkaa tämän lain voimaan tullessa. Lautakuntien toimintaa jatkaa työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta, johon kaikki lautakunnissa vireillä olevat asiat siirtyvät käsiteltäviksi ja ratkaistaviksi.

Kuntien eläkelautakunnan ja valtion eläkelautakunnan omaisuus ja velvoitteet siirtyvät työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalle tämän lain tullessa voimaan.

Kuntien eläkelautakunnan ja valtion eläkelautakunnan palveluksessa tämän lain voimaan tullessa oleva henkilöstö siirtyy työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan palvelukseen. Määrääjäksi palvelukseen otetut henkilöt siirtyvät siksi määrääjäksi, joksi heidät on palvelukseen otettu, jos määräaika ei ole päättynyt tämän lain tullessa voimaan. Työsopimussuhteinen henkilöstö siirtyy työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan palvelukseen työsopimussuhteeseen aikaisempaa vastaavaan tehtävään.

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan palvelukseen siirtyvien kuntien eläkelautakunnan ja valtion eläkelautakunnan viranhaltijoiden ja virkamiesten virat lakkaavat tämän lain tullessa voimaan. Viran lakkautessa viranhaltijan tai virkamiiehen virkasuhde päättyy ilman eri toimenpiteitä. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakuntaan siirtyvä viranhaltija tai virkamies siirtyy työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan palvelukseen työsopimussuhteeseen aikaisempaa tehtäväänsä vastaavaan tehtävään.

Niissä työsopimussuhteisissa tehtävissä, joihin henkilöstö on siirtynyt, noudatetaan mitä työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan tekemässä työehtosopimuksessa ja työsopimuksessa sovitaan ja mitä laissa säädetään tai sen nojalla säädetään tai määrätään, kuitenkin siten, että kuntien ja valtion eläkelautakuntien palveluksesta siirtyvien henkilöiden työsuhteen ehdot vastaavat myös lisäeläkeoikeuksien ja lomaoikeuden osalta niitä palvelussuhteen ehtoja, jotka koskivat heitä tämän lain tullessa voimaan.

Vakuutusvalvontavirasto vahvistaa tämän

lain mukaisen työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan esityksestä muutoksenhakulautakunnan talousarvion ja oikeushallintomaksun ensimmäisen kerran vuodelle 2007. Esitykseen sisältyy kuntien eläkelautakunnan ja valtion eläkelautakunnan antamat arviot yhdistyvien lautakuntien toimintamenoista. Muutoksenhakulautakunnan talousarvion vuodelle 2007 tulee perustua muutoksenhakulautakuntien vuoden 2005 vahvistettuihin tilinpäätöksiin ja 16 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin perusteisiin. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan ja valtion eläkelautakunnan tilinpäätökset vuodelta 2006 vahvistaa ja vastuuvapauden työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan hallintojaostolle ja valtion eläkelautakunnan täysistunnolle myöntää työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan täysistunto. Kuntien eläkelautakunnan tilinpäätöksen vuodelle 2006 vahvistaa sisäasiainministeriö. Muutoksenhakulautakunta antaa vahvistetun tilinpäätöksen tiedoksi Vakuutusvalvontavirastolle.

Naantalissa 29 päivänä kesäkuuta 2006

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Peruspalveluministeri *Liisa Hyssälä*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

Laki

työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta 26 päivänä elokuuta 2005 annetun lain (677/2005) 7 §:n 2 momentti sekä
muutetaan 1—4 §, 8 §:n 2 ja 4 momentti, 10 §:n 2 momentti, 11 ja 14 §, 15 §:n 1 momentin 1 kohta ja 16 §:n 1, 3—5 momentti, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

*Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakun-
ta*

*Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakun-
ta*

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta (*muutoksenhakulautakunta*) toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena työeläketurvaa koskevissa asioissa siten kuin laissa säädetään.

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta (*muutoksenhakulautakunta*) toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena työeläketurvaa koskevissa asioissa siten kuin *työntekijän eläkelain (395/2006) 3 §:ssä* mainituissa työeläkelaeissa säädetään.

2 §

2 §

*Muutoksenhakulautakunnan puheenjohtajat
ja jäsenet*

*Muutoksenhakulautakunnan puheenjohtajat
ja jäsenet*

Muutoksenhakulautakunnassa on päätoiminen puheenjohtaja ja vähintään kolme sivutoimista varapuheenjohtajaa. Puheenjoh-

Muutoksenhakulautakunnassa on päätoiminen puheenjohtaja ja *kuusi* sivutoimista varapuheenjohtajaa. *Päätoiminen puheen-*

tajalla ja varapuheenjohtajilla tulee olla tuomarin viran hoitamiseen oikeuttava tutkinto ja heidän tulee olla perehtyneitä muutoksenhakulautakunnassa käsiteltäviin etuusjärjestelmiin.

Muutoksenhakulautakunnan muut jäsenet ovat sivutoimisia. Jäsenistä vähintään neljän tulee olla vakuutuslääketieteeseen perehtyneitä laillistettuja lääkäreitä. Vähintään neljän jäsenen tulee olla työeläkeasioihin perehtyneitä ja tuomarin virkaan oikeuttavan tutkinnon suorittaneita, tai muita työeläkevakuutukseen erityisesti perehtyneitä henkilöitä. Jäseninä on lisäksi työelämän ja työmarkkinoiden olosuhteita tuntevia jäseniä, joista neljä on määrättävä työnantajayhdistysten edustavimpien keskusjärjestöjen ja neljä työntekijäin ja toimihenkilöiden ammattiyhdistysten edustavimpien keskusjärjestöjen ehdotuksesta. Lisäksi jäseninä on enintään kaksi työelämän olosuhteita tuntevaa jäsentä, jotka ovat perehtyneet maatalousyrittäjätoimintaan ja jotka määrätään maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969) soveltamisalaan kuuluvien henkilöiden taloudellisia etuja valvovien edustavimpien järjestöjen ehdotuksesta, sekä enintään kaksi työelämän olosuhteita tuntevaa jäsentä, jotka ovat perehtyneet yrittäjätoimintaan ja jotka määrätään edustavimpien yrittäjäjärjestöjen ehdotuksesta.

Sivutoimisilla jäsenillä on henkilökohtaiset varajäsenet, joita koskee, mitä laissa säädetään muutoksenhakulautakunnan jäsenestä.

Puheenjohtaja, varapuheenjohtajat ja muut jäsenet sekä henkilökohtaiset varajäsenet toimivat tuomarin vastuulla.

johtaja johtaa muutoksenhakulautakuntaa ja vastaa sen toiminnasta, valvoo laintulkinnan yhdenmukaisuutta lautakunnan ratkaisuissa sekä vastaa muutoksenhakulautakunnan hallinnollisista asioista työjärjestyksessä tarkemmin määrättyllä tavalla. Puheenjohtajalla ja varapuheenjohtajilla tulee olla tuomarin viran hoitamiseen oikeuttava tutkinto ja heidän tulee olla perehtyneitä muutoksenhakulautakunnassa käsiteltäviin etuusjärjestelmiin.

Muutoksenhakulautakunnan muut 32 jäsentä ovat sivutoimisia. *Heistä seitsemän* jäsenen tulee olla vakuutuslääketieteeseen perehtyneitä laillistettuja lääkäreitä ja *seitsemän* työeläkeasioihin perehtyneitä sekä tuomarin virkaan oikeuttavan tutkinnon suorittaneita tai muita työeläkevakuutukseen erityisesti perehtyneitä henkilöitä.

Jäseninä on lisäksi työelämän ja työmarkkinoiden olosuhteita tuntevia jäseniä, *jotka ovat perehtyneet yksityisten alojen, kuntien tai valtion työeläkeasioihin. Näistä seitsemän* on määrättävä työnantajayhdistysten edustavimpien keskusjärjestöjen ehdotuksesta *siten, että neljä on perehtynyt yksityisten alojen eläkejärjestelmään, kaksi kuntien eläkejärjestelmään ja yksi valtion eläkejärjestelmään.* Lisäksi *seitsemän* jäsentä on määrättävä työntekijäin ja toimihenkilöiden ammattiyhdistysten edustavimpien keskusjärjestöjen ehdotuksesta *siten, että neljä on perehtynyt yksityisten alojen eläkejärjestelmään, kaksi kuntien eläkejärjestelmään ja yksi valtion eläkejärjestelmään.*

Lisäksi jäseninä on neljä työelämän olosuhteita tuntevaa jäsentä, joista kaksi on perehtynyt yrittäjätoimintaan ja jotka määrätään edustavimpien yrittäjäjärjestöjen ehdotuksesta, sekä kaksi, jotka ovat perehtyneet maatalousyrittäjätoimintaan ja jotka määrätään maatalousyrittäjien eläkelain (//) soveltamisalaan kuuluvien henkilöiden taloudellisia etuja valvovien edustavimpien järjestöjen ehdotuksesta.

Sivutoimisilla jäsenillä on *kullakin henkilökohtainen varajäsen, jota* koskee, mitä laissa säädetään muutoksenhakulautakunnan jäsenestä.

Puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja muut jäsenet sekä henkilökohtaiset varajäsenet toimivat tuomarin vastuulla.

3 §

Puheenjohtajien ja jäsenten nimittäminen

Valtioneuvosto nimittää sosiaali- ja terveysministeriön esityksestä päätoimisen puheenjohtajan toistaiseksi ja varapuheenjohtajat ja muut jäsenet enintään viideksi vuodeksi kerrallaan.

3 §

Puheenjohtajien ja jäsenten nimittäminen

Valtioneuvosto nimittää sosiaali- ja terveysministeriön esityksestä päätoimisen puheenjohtajan toistaiseksi sekä *sivutoimiset* varapuheenjohtajat ja muut jäsenet viideksi vuodeksi kerrallaan.

Sisäasiainministeriö tekee sosiaali- ja terveysministeriölle ehdotuksen kahdesta varapuheenjohtajasta ja kahdesta työeläkeasioihin perehtyneestä ja tuomarin virkaan oikeuttavan tutkinnon suorittaneesta tai muusta työeläkevakuutukseen erityisesti perehtyneestä jäsenestä, ja valtiovarainministeriö tekee sosiaali- ja terveysministeriölle ehdotuksen yhdestä varapuheenjohtajasta ja yhdestä työeläkeasioihin perehtyneestä ja tuomarin virkaan oikeuttavan tutkinnon suorittaneesta tai muusta työeläkevakuutukseen erityisesti perehtyneestä jäsenestä.

4 §

Muutoksenhakulautakunnan jäsenyydestä vapautuminen ja eroamisikä

Muutoksenhakulautakunnan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja jäsenen oikeudesta pysyä tehtävässään on voimassa, mitä tuomarin viran haltijoista säädetään. Muutoksenhakulautakunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja jäsen on velvollinen eroamaan täyttäessään 68 vuotta. Muutoksenhakulautakunnan varapuheenjohtajan tai jäsenen paikan vapautuessa kesken toimikauden, määrätään seuraaja jäljellä olevaksi toimikaudeksi

4 §

Muutoksenhakulautakunnan jäsenyydestä vapautuminen ja eroamisikä

Muutoksenhakulautakunnan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja jäsenen oikeudesta pysyä tehtävässään on voimassa, mitä tuomarin viran haltijoista säädetään. Muutoksenhakulautakunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja jäsen on velvollinen eroamaan sen *kuukauden päättyessä*, jonka *kuluessa hän täyttää 68 vuotta*. Muutoksenhakulautakunnan varapuheenjohtajan tai jäsenen paikan vapautuessa kesken toimikauden, määrätään seuraaja jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

7 §

Jaostot

Puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat vastaavat muutoksenhakulautakunnan hallinnollisista asioista työjärjestyksessä tarkemmin määrätyllä tavalla.

8 §

Muutoksenhakulautakunnan ratkaisukoonpanot

Muutoksenhakuasioita käsittelevä jaosto on päätösvaltainen, kun puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan sekä työeläkeasioihin perehtyneen ja tuomarin virkaan oikeuttavan tutkinnon suorittaneen tai muun työeläkevakuutukseen erityisesti perehtyneen jäsenen lisäksi läsnä on kaksi työelämän ja työmarkkinoiden olosuhteita tuntevaa jäsentä. Jaosto on myös päätösvaltainen, kun puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan, työeläkeasioihin perehtyneen ja tuomarin virkaan oikeuttavan tutkinnon suorittaneen tai muun työeläkevakuutukseen erityisesti perehtyneen jäsenen sekä yhden työelämän ja työmarkkinoiden olosuhteita tuntevan jäsenen lisäksi jaoston kokouksessa ovat läsnä jäsenet seuraavasti:

1) käsiteltäessä asiaa, jonka ratkaiseminen olennaisesti riippuu maatalousyrittäjien eläkelain, maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/1990), luopumiseläkelain (16/1974), maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (1330/1992), maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994), kasvihuonetuotannon ja omenanviljelyn lopettamistuesta annetun lain (1297/1994) taikka niiden nojalla annettujen säännösten tai määräysten soveltamisesta, tulee maatalousyrittäjätoimintaan perehtyneen jäsenen olla läsnä;

2) käsiteltäessä asiaa, jonka ratkaiseminen olennaisesti riippuu yrittäjien eläkelain (468/1969) taikka sen nojalla annettujen

7 §

Jaostot

(2 mom. kumotaan)

8 §

Muutoksenhakulautakunnan ratkaisukoonpanot

Muutoksenhakuasioita käsittelevä jaosto on päätösvaltainen, kun puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan sekä työeläkeasioihin perehtyneen ja tuomarin virkaan oikeuttavan tutkinnon suorittaneen tai muun työeläkevakuutukseen erityisesti perehtyneen jäsenen sekä lääkärijäsenen lisäksi läsnä on muita jäseniä seuraavasti:

1) käsiteltäessä asiaa, jonka ratkaiseminen olennaisesti riippuu *työntekijän* eläkelain tai *merimieseläkelain* (/) taikka niiden nojalla annettujen säännösten tai määräysten soveltamisesta, on kahden yksityisten alojen *eläkejärjestelmään perehtyneen työelämän ja työmarkkinoiden olosuhteita tuntevan jäsenen oltava läsnä;*

2) käsiteltäessä asiaa, jonka ratkaiseminen olennaisesti riippuu *kunnallisen* eläkelain (549/2003) tai sen nojalla annettujen sään-

Voimassa oleva laki

säännösten tai määräysten soveltamisesta, tulee yrittäjätoimintaan perehtyneen jäsenen olla läsnä;

3) käsiteltäessä asiaa, jonka ratkaiseminen olennaisesti riippuu lääketieteellisestä kysymyksestä, tulee myös lääkärijäsenen olla läsnä.

 Jaosto on kuitenkin päätösvaltainen vain, jos yhteensä enintään puolet läsnä olevista jäsenistä ovat työelämän ja työmarkkinoiden olosuhteita tuntevia jäseniä, maatalousyrittäjätoimintaan perehtyneitä jäseniä ja yrittäjätoimintaan perehtyneitä jäseniä.

Ehdotus

nösten tai määräysten soveltamisesta, on kahden kuntien eläkejärjestelmään perehtyneen työelämän ja työmarkkinoiden olosuhteita tuntevan jäsenen oltava läsnä;

3) käsiteltäessä asiaa, jonka ratkaiseminen olennaisesti riippuu *valtion eläkelain (/), evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain (298/1966), Kansaneläkelaitoksen toimihenkilöiden eläketurvaa koskevan Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 13 §:n tai näiden lakien nojalla annettujen säännösten ja määräysten soveltamisesta, on kahden valtion eläkejärjestelmään perehtyneen työelämän ja työmarkkinoiden olosuhteita tuntevan jäsenen oltava läsnä;*

4) käsiteltäessä asiaa, jonka ratkaiseminen olennaisesti riippuu yrittäjän eläkelain (/) tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten soveltamisesta, *on 1 kohdassa mainittujen jäsenten lisäksi yrittäjätoimintaan perehtyneen jäsenen oltava läsnä;*

5) käsiteltäessä asiaa, jonka ratkaiseminen olennaisesti riippuu maatalousyrittäjän eläkelain, maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (/), maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994), maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/1990), luopumiseläkelain (16/1974), maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (1330/1992), kasvihuonetuotannon ja omenanviljelyn lopettamistuesta annetun lain (1297/1994) tai niiden nojalla annettujen säännösten tai määräysten soveltamisesta, on 1 kohdassa mainittujen jäsenten lisäksi maatalousyrittäjätoimintaan perehtyneen jäsenen oltava läsnä;

 Jaoston päätösvaltaisuuden edellytyksenä on lisäksi, että enintään puolet läsnä olevista jäsenistä on työelämän ja työmarkkinoiden olosuhteita tuntevia jäseniä, *maatalousyrittäjätoimintaan perehtyneitä jäseniä ja yrittäjätoimintaan perehtyneitä jäseniä.*

10 §

Vahvennettu jaosto

Vahvennettu jaosto on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sekä vähintään kaksi kolmasosaa muista jäsenistä on läsnä. Muiden jäsenten osalta on lisäksi voimassa, mitä 8 §:ssä säädetään.

11 §

Täysistunto

Jos muutoksenhakulautakunnassa ratkaistavana olevalla asialla on periaatteellista merkitystä tai jos jaoston ratkaisu tulisi poikkeamaan aikaisemmasta käytännöstä, voi jaosto tai muutoksenhakulautakunnan puheenjohtaja määrätä asian käsiteltäväksi muutoksenhakulautakunnan täysistunnossa. Täysistunnossa käsitellään myös muutoksenhakulautakunnan työjärjestystä koskevat asiat sekä ne hallintoasiat, jotka täysistunto hallintojaoston yksimielisestä esityksestä päättää ottaa käsiteltäväkseen. Täysistunto on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sekä vähintään puolet muista jäsenistä on läsnä. Täysistunto on kuitenkin päätösvaltainen vain, jos yhteensä enintään puolet läsnä olevista jäsenistä ovat työelämän ja työmarkkinoiden olosuhteita tuntevia jäseniä, maatalousyrittäjätoimintaan perehtyneitä jäseniä ja yrittäjätoimintaan perehtyneitä jäseniä. Muiden jäsenten osalta on lisäksi voimassa, mitä 8 §:ssä säädetään.

10 §

Vahvennettu jaosto

Vahvennettu jaosto on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sekä vähintään kaksi kolmasosaa *I momentissa tarkoitetuista* jäsenistä on läsnä. *Tällöin* jäsenten osalta on lisäksi voimassa, mitä 8 §:ssä säädetään.

11 §

Täysistunto

Jos muutoksenhakulautakunnassa ratkaistavana olevalla asialla on periaatteellista merkitystä tai jos jaoston ratkaisu tulisi poikkeamaan aikaisemmasta käytännöstä, voi jaosto tai muutoksenhakulautakunnan puheenjohtaja määrätä asian käsiteltäväksi muutoksenhakulautakunnan täysistunnossa. Täysistunnossa käsitellään myös muutoksenhakulautakunnan työjärjestystä koskevat asiat sekä ne hallintoasiat, jotka täysistunto hallintojaoston yksimielisestä esityksestä päättää ottaa käsiteltäväkseen.

Täysistunto on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sekä vähintään puolet muista jäsenistä on läsnä. Täysistunnon päätösvaltaisuuden edellytyksenä on ratkaistaessa muutoksenhakuasiain lisäksi, että enintään puolet läsnä olevista jäsenistä on työelämän ja työmarkkinoiden olosuhteita tuntevia jäseniä, maatalousyrittäjätoimintaan perehtyneitä jäseniä ja yrittäjätoimintaan perehtyneitä jäseniä.

14 §

Hallintoasiat

Muutoksenhakulautakunnan hallintoasiat käsitellään hallintojaostossa. Hallintojaoston koollekutsujana ja puheenjohtajana toimii muutoksenhakulautakunnan puheenjohtaja tai hänen estyneenä ollessa varapuheenjohtaja ja muina jäseninä muutoksenhakulautakunnan varapuheenjohtajat sekä kolme jäsentä, joista yhden ovat nimenneet muutoksenhakulautakunnan työnantajajärjestöjen ehdotuksen perusteella nimitetyt jäsenet, yhden työntekijä- ja toimihenkilöjärjestöjen ehdotuksen perusteella nimitetyt jäsenet sekä yhden maatalousyrittäjien järjestöjen ehdotuksen perusteella nimitetyt jäsenet keskuudestaan. Hallintojaosto on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja ja vähintään puolet muista jäsenistä ovat kokouksessa läsnä. Hallintojaoston jäsenillä puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajia lukuun ottamatta on henkilökohtaiset varajäsenet.

15 §

Muutoksenhakulautakunnan oikeus saada tietoja ja virka-apua

Muutoksenhakulautakunnalla on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada

1) työnantajalta, lakisääteistä vakuutusta toimeenpanevalta vakuutus- ja eläkelaitokselta, viranomaiselta ja muulta taholta, j-

14 §

Hallintoasiat

Hallintojaostossa käsitellään työjärjestyksessä mainitut muutoksenhakulautakunnan hallintoasiat. Hallintojaoston koollekutsujana ja puheenjohtajana toimii muutoksenhakulautakunnan puheenjohtaja tai hänen estyneenä ollessa varapuheenjohtaja ja muina jäseninä yksi sosiaali- ja terveysministeriön, yksi sisäasiainministeriön ja yksi valtiovainministeriön ehdotuksesta nimitetty varapuheenjohtaja ja kolme jäsentä, joista yhden ovat nimenneet muutoksenhakulautakunnan työnantajajärjestöjen ehdotuksen perusteella nimitetyt jäsenet, yhden työntekijä- ja toimihenkilöjärjestöjen ehdotuksen perusteella nimitetyt jäsenet sekä yhden yrittäjien tai maatalousyrittäjien järjestöjen ehdotuksen perusteella nimitetyt jäsenet keskuudestaan.

Hallintojaosto on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja ja vähintään puolet muista jäsenistä on kokouksessa läsnä. Hallintojaoston jäsenillä puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajia lukuun ottamatta on henkilökohtaiset varajäsenet.

15 §

Muutoksenhakulautakunnan oikeus saada tietoja ja virka-apua

Muutoksenhakulautakunnalla on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada:

1) työnantajalta, lakisääteistä vakuutusta toimeenpanevalta vakuutus- ja eläkelaitokselta, viranomaiselta ja muulta taholta, j-

hon viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) sovelletaan, tiedot, jotka ovat välttämättömiä käsiteltävänä olevan vakuuttamis-, eläke- tai etuusasian ratkaisemista varten tai jotka muuten ovat tarpeellisia tässä laissa, sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 1408/71 tai mainitun asetuksen täytäntöönpanoasetuksessa (ETY) N:o 574/72 taikka sosiaaliturvasopimuksessa säädettyjen tehtävien toimeenpanossa; ja

16 §

Muutoksenhakulautakunnan talouden perusteet

Työntekijäin eläkelain (395/1961) 8 §:n 4 momentin 1, 2 ja 10? 13 kohdissa mainittujen lakien mukaisesta eläketurvasta vastaavat eläkelaitokset (yksityisten alojen eläkelaitokset) ovat velvolliset suorittamaan vuotuisen oikeushallintomaksun. Eläkelaitoksilta perittävä oikeushallintomaksu vastaa niitä kokonaiskustannuksia, jotka aiheutuvat muutoksenhakulautakunnalle tässä laissa säädettyjen muutoksenhakua koskevien tehtävien hoitamisesta

Eläkelaitoksen oikeushallintomaksu määrätään siten, että 2 momentissa tarkoitettussa talousarviossa vahvistetut muutoksenhakulautakunnan kustannukset jaetaan yksityisten alojen eläkelaitosten kesken mainituissa eläkelaitoksissa määräämisvuotta edeltävänä vuonna vakuutettujen työansioden ja työtulojen perusteella. Oikeushallintomaksun määrän vahvistaa muutoksenhakulautakunnan hallintojaoston esityksestä Vakuutusvalvontavirasto. Oikeushallintomaksun maksuunpanosta ja perinnästä vastaa muutoksenhakulautakunta. Tarkempia säännöksiä maksun täytäntöönpanosta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Muutoksenhakulautakunnan tilintarkas-

hon viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) sovelletaan, tiedot, jotka ovat välttämättömiä käsiteltävänä olevan vakuuttamis-, eläke- tai etuusasian ratkaisemista varten tai jotka muuten ovat välttämättömiä tässä laissa, sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 1408/71 tai mainitun asetuksen täytäntöönpanomenettelystä annettussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 574/72 taikka sosiaaliturvasopimuksessa säädettyjen tehtävien toimeenpanossa; ja

16 §

Muutoksenhakulautakunnan talouden perusteet

Työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen lakien mukaisesta eläketurvasta vastaavat työeläkelaitokset ovat velvolliset suorittamaan vuotuisen oikeushallintomaksun. *Työeläkelaitoksilta* perittävä oikeushallintomaksu vastaa niitä kokonaiskustannuksia, jotka aiheutuvat muutoksenhakulautakunnalle tässä laissa säädettyjen muutoksenhakua koskevien tehtävien hoitamisesta.

Työeläkelaitoksen oikeushallintomaksu määrätään siten, että 2 momentissa tarkoitettussa talousarviossa vahvistetut muutoksenhakulautakunnan kustannukset jaetaan työeläkelaitosten kesken missä määräämisvuotta edeltävänä vuonna vakuutettujen työansioden ja työtulojen perusteella. Oikeushallintomaksun määrän vahvistaa muutoksenhakulautakunnan hallintojaoston esityksestä Vakuutusvalvontavirasto. Oikeushallintomaksun maksuunpanosta ja perinnästä vastaa muutoksenhakulautakunta. Tarkempia säännöksiä maksun täytäntöönpanosta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Muutoksenhakulautakunnan tilintarkas-

Voimassa oleva laki

tukseen sovelletaan, mitä tilintarkastuslain (936/1994) 5 luvussa säädetään. Tilinpäätöksen vahvistaa ja vastuuvapauden hallintojoastolle myöntää muutoksenhakulautakunnan täysistunto. Muutoksenhakulautakunta antaa vahvistetun tilinpäätöksen tiedoksi Vakuutusvalvontavirastolle. Jos tilinpäätös osoittaa yli- tai alijäämää vahvistettuun talousarvioon nähden, erotus otetaan huomioon seuraavalta vuodelta määrättävän oikeushallintomaksun perusteissa.

Eläkelaitos voi valittaa Vakuutusvalvontaviraston tämän lain nojalla vahvistamasta oikeushallintomaksusta siten kuin Vakuutusvalvontavirastosta annetussa laissa (78/1999) säädetään.

Ehdotus

tukseen sovelletaan, mitä tilintarkastuslain (936/1994) 5 luvussa säädetään. *Muutoksenhakulautakunnan täysistunto valitsee vuosittain tilintarkastajan ja varatilintarkastajan.* Tilinpäätöksen vahvistaa ja vastuuvapauden hallintojoastolle myöntää muutoksenhakulautakunnan täysistunto. Muutoksenhakulautakunta antaa vahvistetun tilinpäätöksen tiedoksi Vakuutusvalvontavirastolle. Jos tilinpäätös osoittaa yli- tai alijäämää vahvistettuun talousarvioon nähden, erotus otetaan huomioon seuraavalta vuodelta määrättävän oikeushallintomaksun perusteissa.

Työeläkelaitos voi valittaa Vakuutusvalvontaviraston tämän lain nojalla vahvistamasta oikeushallintomaksusta siten kuin Vakuutusvalvontavirastosta annetussa laissa (78/1999) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä tammikuuta 20 . Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin. Se, mitä muussa laissa säädetään kuntien eläkelautakunnasta ja valtion eläkelautakunnasta, koskee tämän lain voimaan tultua työeläkeasioiden muutoksenhakulautakuntaa.

Kuntien eläkelautakunnan ja valtion eläkelautakunnan toiminta lakkaa tämän lain voimaan tullessa. Lautakuntien toimintaa jatkaa työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta, johon kaikki lautakunnissa vireillä olevat asiat siirtyvät käsiteltäviksi ja ratkaistaviksi.

Kuntien eläkelautakunnan ja valtion eläkelautakunnan omaisuus ja velvoitteet siirtyvät työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalle tämän lain tullessa voimaan.

Kuntien eläkelautakunnan ja valtion eläkelautakunnan palveluksessa tämän lain voimaan tullessa oleva henkilöstö siirtyy työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan palvelukseen. Määräajaksi palvelukseen otetut henkilöt siirtyvät siksi määräajaksi, joksi heidät on palvelukseen otettu, jos määräaika ei ole päättynyt tämän lain tullessa voimaan. Työsopimussuhteinen henkilöstö siirtyy työeläkeasioiden muutok-

senhakulautakunnan palvelukseen työsopimussuhteeseen aikaisempaa vastaavaan tehtävään.

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan palvelukseen siirtyvien kuntien eläkelautakunnan ja valtion eläkelautakunnan viranhaltijoiden ja virkamiesten virat lakkaavat tämän lain tullessa voimaan. Viran lakatessa viranhaltijan tai virkamielen virkasuhde päättyy ilman eri toimenpiteitä. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakuntaan siirtyvä viranhaltija tai virkamies siirtyy työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan palvelukseen työsopimussuhteeseen aikaisempaa tehtävänsä vastaavaan tehtävään.

Niissä työsopimussuhteisissa tehtävissä, joihin henkilöstö on siirtynyt, noudatetaan mitä työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan tekemässä työehtosopimuksessa ja työsopimuksessa sovitaan ja mitä laissa säädetään tai sen nojalla säädetään tai määrätään, kuitenkin siten, että kuntien ja valtion eläkelautakuntien palveluksesta siirtyvien henkilöiden työsuhteen ehdot vastaavat myös lisäeläkeoikeuksien ja lomaoikeuden osalta niitä palvelussuhteen ehtoja, jotka koskivat heitä tämän lain tullessa voimaan.

Vakuutusvalvontavirasto vahvistaa tämän lain mukaisen työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan esityksestä muutoksenhakulautakunnan talousarvion ja oikeushallintomaksun ensimmäisen kerran vuodelle 2007. Esitykseen sisältyy kuntien eläkelautakunnan ja valtion eläkelautakunnan antamat arviot yhdistyvien lautakuntien toimintamenoista. Muutoksenhakulautakunnan talousarvion vuodelle 2007 tulee perustua muutoksenhakulautakuntien vuoden 2005 vahvistettuihin tilinpäätöksiin ja 16 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin perusteisiin. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan ja valtion eläkelautakunnan tilinpäätökset vuodelta 2006 vahvistaa ja vastuuvapauden työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan hallintojaostolle ja valtion eläkelautakunnan täysistunnolle myöntää työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan täysistunto. Kuntien eläkelautakunnan tilinpäätöksen vuodelle 2006 vahvistaa sisäasiainministeriö. Muutoksenhakulauta-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kunta antaa vahvistetun tilinpäätöksen tiedoksi Vakuutusvalvontavirastolle.